

УДК 342.951

DOI 10.33244/2617-4154.3(16).2024.166-174

О. П. Рябченко,

професор кафедри фінансового та податкового права,

Державний податковий університет

e-mail: 80677171865@ukr.net

ORCID ID 0000-0001-6631-2830;

Л. Р. Юхтенко,

суддя Одеського окружного адміністративного суду

e-mail: lyukhtenko@gmail.com

ORCID ID 0009-0008-4963-0210

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРИНЦИПІВ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРОЦЕДУРИ ДОСУДОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ У АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

У статті розглянуто питання визначення принципів імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів у адміністративному судочинстві.

Запропоновано розглядати принципи імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів із врахуванням практики Європейського суду з прав людини. Виділено методологічну основу визначення таких принципів, яку становлять загальнотеоретичні підходи сутності категорій «міжнародні стандарти прав людини», «принципи права». Використання такого підходу обумовило врахування також принципів судового адміністративного процесу, серед яких виділено ті, зміст яких має відповідати сутності процедур досудового врегулювання спорів. Водночас встановлено, що принципи досудового врегулювання не повинні суперечити визначеним у КАСУ принципам адміністративного судочинства. Виділено дві групи принципів досудового врегулювання адміністративно-правових спорів: загальні (впливають із принципів адміністративного судочинства відповідно до ч. 3 ст. 2 КАСУ й ті, які відповідають європейським стандартам прав людини) та спеціальні (враховують засади впровадження таких стандартів). До загальних принципів віднесено: верховенство права, законність, рівність учасників процедури перед законом, конфіденційність. Спеціальними виділено такі принципи: доцільності та доречності, індивідуалізації, забезпечення балансу між конкуруючими

інтересами приватного та публічного характеру, обґрунтованість застосування європейських стандартів прав людини, сумісності розширеного тлумачення.

Ключові слова: *європейські стандарти прав людини, принципи, верховенство права, імплементація, адміністративне судочинство, стадія адміністративного судового процесу, досудове врегулювання, адміністративно-правові спори.*

Метою статті є обґрунтування принципів імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів.

Актуальність проблеми. Засади імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів визначена Європейською конвенцією з прав людини (далі – ЄКПЛ), Конституцією України, законами України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», «Про судоустрій і статус суддів» (у новій редакції 2016 р.). Кодексом адміністративного судочинства України (чч. 1, 2 ст. 6) (далі – КАСУ) встановлено, що суд під час вирішення справи керується принципом верховенства права, відповідно до якого, зокрема, людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Відповідно до ч. 1 ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» суди застосовують під час розгляду справ Конвенцію та практику Суду як джерело права.

Ратифікація Україною 1997 року ЄКПЛ визначила потребу у вирішенні проблеми застосування практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) як джерела права в процесі розгляду та вирішення справ судами, що не втрачає актуальність, але набуває нового значення й сенсу, враховуючи умови воєнного стану в Україні у зв'язку із повномасштабною агресією росії. В адміністративному судочинстві 2017 року, коли КАСУ ухвалено в новій редакції як складову оновлення процесуального законодавства, було введено інститут примирення сторін, враховуючи практику ЄСПЛ. Позитивний результат уведення такого інституту виявляється в наявності процесуально-процедурних можливостей вирішення спору, не доводячи його до судового розгляду, створенні умов для припинення спору, що до того ж не виключає подальший судовий розгляд.

Судова практика доводить потребу в удосконаленні правового регулювання процедур примирення сторін та розширення процесуально-процедурних можливостей використання інших способів досудового врегулювання адміністративно-правових спорів. Актуальність вирішення проблеми врегулювання відповідних процедур впливає також з міжнародно-правових актів, які стосуються альтернатив судового розгляду (Рекомендації REC (2001) 9), заходів, спрямованих на спрощення (полегшення) доступу до правосуддя (Рекомендації № R (81) 7 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам) та ін.

Саме в такому контексті практика ЄСПЛ може бути покладена в основу пошуку оптимальних засобів щодо вирішення проблеми імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, а визначення принципів імплементації виступають основою визначення таких способів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання міжнародно-правових, зокрема європейських, стандартів прав людини були предметом наукового дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців, як-от В. Бринцев, С. Ляхівненко, Michael Freeman, П. Рабінович, О. Руднева, О. Саленко, Т. Сироїд, К. Степаненко, С. Шевчук та ін. Проблемі пошуку засобів щодо вдосконалення процедур досудового врегулювання публічно-правових спорів присвятили свої дисертаційні дослідження Л. Юхтенко (2020 р.), І. Крицак (2023 р.) та інші дослідники. Водночас існуючий науковий доробок не виключає подальшого визначення оптимальних за існуючих умов та перспективних пропозицій щодо визначення процедур досудового врегулювання адміністративно-правових спорів із врахуванням практик ЄСПЛ.

Викладення основного матеріалу. Відоме положення, що ЄКПЛ є живим інструментом, який варто тлумачити «в світлі сучасних умов» (рішення ЄСПЛ у справі Тайрер (Tyger) проти Сполученого Королівства від 25 квітня 1978 року, скарга № 5856/72, § 31), і основне в ній не формальний текст самої Конвенції, а мета її положень, які закладені у преамбулі: «Уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію, підтверджуючи свою глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі і які найкращим чином забезпечуються, з одного боку, завдяки дієвій політичній демократії, а з іншого боку, завдяки спільному розумінню і додержанню прав людини, від яких вони залежать... відповідно до принципу субсидіарності, несуть основну відповідальність за захист прав і свобод, визначених цією Конвенцією та протоколами до неї, і що при цьому вони наділені свободою розсуду, яка підлягає наглядовій юрисдикції з боку Європейського суду з прав людини, створеного за цією Конвенцією, домовилися про таке» [1]. ЄСПЛ у своїх рішеннях посилається на преамбулу Конвенції, коли шукає збалансований динамічний та цілеспрямований підхід до захисту гарантованих прав людини.

Визначення змісту принципів імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів передбачає визначення понять «стандарт прав людини», «принципи права».

Міжнародні стандарти прав людини визначають як:

– закріплені в міжнародних актах і документах, текстуально уніфіковані й функціонально універсальні (для певних міжнародних об'єднань держав) принципи та норми, які за посередництвом досить абстрактних, здебільшого оціночних, термінопонять фіксують мінімально потрібний або бажаний зміст і/чи обсяг прав людини, зумовлені досягнутим рівнем соціального розвитку та його динамікою, а також встановлюють позитивні обов'язки держав (П. Рабінович) [2];

– загальновизнані положення міжнародних актів обов'язкового й рекомендаційного характеру, а також принципи міжнародного права, що закріплюють фундаментальні права особистості, які мають визначальне значення для захисту людини від незаконних та необґрунтованих дій з боку держави, посадових та інших осіб, порушують або обмежують ці права, а також виконують функцію орієнтира для усіх держав під час регламентації та забезпечення прав своїх громадян [3, с. 13].

Дослідники обґрунтовують і деякі особливості в підходах до визначення міжнародних стандартів прав людини. Проте з позицій судового процесу стандарти прав людини доцільно розглядати як принципи, сформовані в процесі тривалої практики ЄСПЛ та сформульовані в його рішеннях.

Стандарти прав людини мають універсальну функцію і належать адаптуванню до відповідного національного законодавства країн, які ратифікували Конвенцію. Відповідний контроль за дотриманням стандартів прав людини державними органами здійснюється судами та вважається, що дотримання вказаних стандартів є критерієм досягнення найвищого рівня судового правозастосування та судового контролю, що потребує розуміння впровадження цих стандартів до правил адміністративного судочинства, напрацювання основних принципів їх імплементації, зокрема на стадії досудового врегулювання спорів (адміністративно-правових).

Важливість визначення й розкриття сутності та змісту принципів у практичній діяльності судів ще не була належно розкрита, хоча про це було наголошено в роботах відомих учених-правників. Зокрема, М. Козюбра підкреслював негативне позначення на юридичній, а саме судовій практиці відсутності належного світоглядно-методологічного осмислення принципів права [4, с. 143].

Усталений підхід до визначення поняття «принцип права» передбачає розкриття його змісту як відправних ідей буття, що «виражають найважливіші закономірності та підвалини даного типу держави і права, є однопорядковими із сутністю права й утворюють його основні риси, відрізняються універсальністю, вищою імперативністю і загальнозначимістю, відповідають об'єктивній потребі побудови та зміцнення певного суспільного ладу» (А. Колодій) [5, с. 633]. Тож для правозастосування принципи права можна розглядати як засади, що за своєю сутністю є закономірними та регулярними й у сукупності створюють алгоритм дій у певній ситуації, створюючи модель поведінки.

Уніфікацію процедур змагального судового процесу, відповідно до змін процесуального законодавства 2017 року, можна розглядати як захід, спрямований на його наближення до європейського стандарту права на справедливий суд і максимальної доступності, швидкості, ефективності, прозорості процесу. Принаймні таку пропозицію висловив І. Атаманчук, характеризуючи зміни до цивільного судочинства [6].

Впровадження в адміністративне судочинство європейських стандартів прав людини означає визначення принципів для створення алгоритму оптимальних дій для досягнення результативності здійснення правосуддя, що є базою ефективного функціонування механізму захисту прав людини від порушень суб'єктів владних повноважень. Вказане безпосередньо стосується і процедур досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, які хоча і відрізняються від змагального судового процесу, проте їх здійснення передбачене у межах вирішення завдання адміністративного судочинства, визначеного у статті 2 КАСУ.

Принципи імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів можна поділити на загальні та спеціальні.

Загальні принципи є ті, які впливають із загальних принципів адміністративного судочинства й визначені специфікою судового адміністративного процесу.

Йдеться про принципи, зазначені у ч. 3 ст. 2 КАСУ, серед яких до процедур досудового врегулювання адміністративно-правових спорів належить насамперед принцип верховенства права, зміст якого у сенсі ЄКПЛ розкривається у врахуванні під час їх здійснення «загальногуманітарних цінностей, ідеалів свободи і справедливості» [7, с. 102]. Таке праворозуміння принципу верховенства права, як засади процедур досудового врегулювання адміністративно-правових спорів уможливило виділення принципів рівності учасників перед законом та гласності. Стосовно останнього, науковці пропонують замінити його на принцип конфіденційності [7, с. 103], з чим доцільно погодитись.

Щодо принципу рівності учасників процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, варто зазначити, що його зміст відповідає ст. 24 Конституції України, якою встановлено рівність конституційних прав і свобод громадян та рівність громадян перед законом із винятками, передбаченими Конституцією і законами України. Принцип рівності учасників досудового врегулювання адміністративно-правових спорів визначений додатком до Рекомендації Рес (2001) 9 (п. 3), де вимогою до регулювання альтернативних засобів судового розгляду спорів встановлено гарантування належного розгляду, який, зокрема, має забезпечити дотримання прав сторін і принцип рівності [7, с. 105].

Спеціальними принципами впровадження європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів є ті, які стосуються безпосередньо впровадження зазначених стандартів. Водночас варто враховувати, що в разі здійснення відповідних процедур не в усіх випадках можуть бути застосовані європейські стандарти прав людини. Вказане стосується випадків, коли для здійснення таких процедур достатнього застосування норм матеріального права національного законодавства за умови їх відповідності критеріям «якісного закону». Також є публічно-правові спори, які не підпадають під дію ЄКПЛ і не стосуються процедур досудового врегулювання. Наприклад, справи про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності.

Тому, вирішуючи питання щодо застосування європейських стандартів прав людини у процедурах досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, потрібно виходити із доцільності їх застосування. Тобто спочатку треба визначити, про яке право виник спір та чи охоплює й захищає це право ЄКПЛ.

Отже, можна зазначити, що одним із основних принципів імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів є також принцип доцільності та доречності.

Наступним спеціальним принципом імплементації можна вважати принцип індивідуалізації. Цей принцип обов'язково має бути врахований на етапі аналізу судом питання, чи була легітимна мета порушення або втручання суб'єктом владних повноважень у право позивача, чи було таке втручання пропорційним. Варто звернути увагу, що в цьому випадку застосування цього принципу не протирічить завданню

адміністративного судочинства, адже, відповідно до ч. 2 ст. 2 КАСУ, у справах щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів владних повноважень адміністративні суди повинні перевірити, чи прийняті (вчинені) вони пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи й цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія).

У цьому випадку важливо враховувати індивідуалізацію адміністративно-правового спору, процедури досудового врегулювання щодо якого можуть бути здійснені, а саме: особистість позивача, важливість порушеного права для позивача, які несприятливі наслідки для нього безпосередньо виникають, чи є можливість вирішити спір у досудовому порядку.

Застосування принципу індивідуалізації стосується не тільки фізичної або юридичної особи, а й суб'єкта владних повноважень, зокрема щодо визначення його повноважень, їх меж, порядку та способу їх виконання, за яких обставин та з якою метою було вчинено дію, прийнято рішення чи допущена бездіяльність, які межі свободи адміністративного розсуду в конкретному випадку.

Принцип індивідуалізації також означає, що європейські стандарти прав людини мають застосовуватися через фактичні обставини в конкретній справі. Інакше кажучи, це означає, що застосування одних і тих самих європейських стандартів прав людини до різних спірних правовідносин може мати різний характер та обсяг.

Тісно пов'язаний принцип індивідуалізації з принципом досягнення балансу між конкуруючими інтересами приватного та публічного характеру.

Якщо суб'єктом владних повноважень буде доведено, що втручання у право, що охоплюється ЄКПЛ, відбулося заради досягнення суспільно значимих цілей, в інтересах держави чи громади, то обов'язково впровадження цього принципу в поєднанні з принципом індивідуалізації.

Наступним принципом імплементації європейських стандартів прав людини в процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів є принцип обґрунтованості застосування таких стандартів. Імплементація зазначеного принципу обґрунтованості передбачає наведення судом конкретних стандартів, які мають бути застосовані, що забезпечує усунення абстрактності застосування європейських стандартів прав людини.

Цей принцип має бути врахований і сторонами у справі у разі неможливості проведення процедур досудового врегулювання, адже на сторони покладається обов'язок обґрунтувати свої доводи та заперечення. Під час посилення сторін на практику ЄСПЛ у заявах за сутністю справи має бути наявне обґрунтування такого посилення.

Наступним принципом імплементації європейських стандартів прав людини в адміністративне судочинство можна виділити принцип сумісності розширеного тлумачення.

Відомо, що ЄСПЛ не є четвертою судовою інстанцією і його юрисдикція не поширюється на перегляд судових рішень національних судів, їх скасування та визнання такими, що ухвалені правильно. Завданням ЄСПЛ є забезпечення, наймовірніше, на

майбутнє дотримання органами влади відповідної держави вимог ЄКПЛ та запобігання порушенню її норм.

Тому розширене тлумачення національного законодавства є прерогативою національних органів, зокрема судів, про що зазначено в рішеннях ЄСПЛ, наприклад у рішенні у справі «Скордіно проти Італії» (Scordino v. Italy) (№ 1) [ВП], № 36813/97, пункт 190, ECHR 2006-V. Але надалі ЄСПЛ звертає увагу, що «Суд повинен переконатися, чи був спосіб, яким інтерпретація та застосування внутрішнього законодавства призводить до наслідків, сумісних з принципами Конвенції, як вони тлумачаться у світлі прецедентної практики Суду...» (рішення у справі «Скордіно проти Італії» (Scordino v. Italy) (№ 1) [ВП], № 36813/97, пункт 191, ECHR 2006-V [8].

Проведене дослідження дозволяє сформулювати такі **висновки**.

1. Принципи імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів варто розглядати із врахуванням практики ЄСПЛ. Методологічну основу визначення таких принципів становлять загальнотеоретичні підходи щодо праворозуміння категорій «міжнародні стандарти прав людини», «принципи права». Використання такого підходу передбачає врахування принципів судового адміністративного процесу, коло і зміст яких має відповідати сутності процедур досудового врегулювання спорів. Водночас, власне, принципи досудового врегулювання не повинні суперечити визначеним у КАСУ принципам адміністративного судочинства.

2. Зазначений поліструктурний підхід обумовив виділення двох груп принципів досудового врегулювання адміністративно-правових спорів: загальні (впливають із принципів адміністративного судочинства, визначених ч. 3 ст. 2 КАСУ і відповідають європейським стандартам прав людини) та спеціальні (щодо засад впровадження таких стандартів).

3. До першої групи віднесено: верховенство права, законність, рівність учасників процедури перед законом, конфіденційність. Другу групу становлять принципи: доцільності та доречності, індивідуалізації, забезпечення балансу між конкуруючими інтересами приватного та публічного характеру, обґрунтованість застосування європейських стандартів прав людини, сумісності розширеного тлумачення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами до неї) (Європейська конвенція з прав людини) від 04.11.1950. *Офіційний вісник України*. 16.04.1998. № 13 ; 23.08.2006 № 32. С. 270.

2. Рабінович П. М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2016. № 1 (84). С. 19–29.

3. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини : навч.-метод. посібник ; ред. О. В. Бігняк. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.

4. Козюбра М. Принципи права: Методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Право України*. 2017. № 11. С. 142–164. URL : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13162/Kozyubra_Pryntsypu_prava_metodolohichni.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 01.06.2024),

5. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. X. : Право, 2016. Т. 3 : Загальна теорія права / редкол. : О. В. Петришин (голова) та ін. 2017. 952 с.

6. Атаманчук І. В. Впровадження європейських стандартів у сферу процесуального-правового регулювання цивільного судочинства України. *Правничий часопис Донецького університету*. 2019. № 1. URL : <https://jpch.donnu.edu.ua/article/view/7442> (дата звернення: 01.06.2024).

7. Юхтенко Л. Р. Адміністративно-правові засади вирішення спорів, що впливають з публічно-правових відносин, у досудовому порядку : дис. ... д-ра філософії : 081 Право / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2020. 221 с. URL : http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/Yukhtenko_dis.pdf (дата звернення: 01.06.2024).

8. Скордіно проти Італії (Scordino v. Italy) (№ 1). 29.03.2006. № 36813/97. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925> (дата звернення: 01.06.2024).

REFERENCES

1. Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod (z protokolamy do nei) (Ievropeiska konventsiiia z prav liudyny) vid 04.11.1950. *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy*. 16.04.1998. № 13 ; 23.08.2006 № 32. S. 270.

2. Rabinovych P. M. Mizhnarodni standarty prav liudyny:vlastyvosti, zahalne poniattia, klasyfikatsiia. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. 2016. № 1 (84). S. 19–29.

3. Osnovy mizhnarodno-pravovykh standartiv prav liudyny : navch.-metod. posibnyk / red. O. V. Bihniak. Kherson : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 2019. 168 s.

4. Koziubra M. Pryntsypu prava: Metodolohichni pidkhody do rozuminnia pryrody ta klasyfikatsii v umovakh suchasnykh hlobalizatsiinykh transformatsii. *Pravo Ukrainy*. 2017. № 11. S. 142–164. URL : http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13162/Kozyubra_Pryntsypu_prava_metodolohichni.pdf?sequence=1&isAllowed=y (data zvernennia: 01.06.2024).

5. Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia : u 20 t. Kh. : Pravo, 2016. Т. 3 : Zahalna teoriia prava / redkol. : O. V. Petryshyn (holova) ta in. 2017. 952 s.

6. Atamanchuk I. V. Vprovadzhennia yevropeiskykh standartiv u sferu protsesualnoho-pravovoho rehuliuвання tsyvilnoho sudochynstva Ukrainy. *Pravnychiy chasopys Donetskoho universytetu*. 2019. № 1. URL : <https://jpch.donnu.edu.ua/article/view/7442> (data zvernennia: 01.06.2024).

7. Yukhtenko L. R. Administratyvno-pravovi zasady vyrishennia sporiv, shcho vplyvaiut z publichno-pravovykh vidnosyn, u dosudovomu poriadku : dys. ... d-ra filosofii : 081 Pravo / Zaporizkyi natsionalnyi universytet. Zaporizhzhia, 2020. 221 s. URL : http://phd.znu.edu.ua/page/PhD/Yukhtenko_dis.pdf (data zvernennia: 01.06.2024).

8. Skordino proty Italii (Scordino v. Italy) (№ 1). 29.03.2006. № 36813/97. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72925> (data zvernennia: 01.06.2024).

Рябченко О. П., Юхтенко Л. Р. До питання визначення принципів імплементації європейських стандартів прав людини у процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів у адміністративному судочинстві

O. P. Riabchenko, L. R. Yukhtenko. ON THE QUESTION OF DEFINING THE PRINCIPLES OF IMPLEMENTATION EUROPEAN HUMAN RIGHTS STANDARDS IN THE PROCEDURE OF PRE-JUDICIAL SETTLEMENT OF ADMINISTRATIVE-LEGAL DISPUTES IN THE ADMINISTRATIVE JUDICIARY

The article explores the principles underlying the integration of European human rights standards into pre-trial settlement procedures within the context of administrative adjudication.

The article proposes to consider the principles of implementation of European standards of human rights in the procedures of pre-trial settlement of administrative-legal disputes, taking into account the practice of the European Court of Human Rights. The methodological basis for the definition of such principles is highlighted, which consists of general theoretical approaches to the essence of the categories "international standards of human rights", "principles of law". The use of such an approach conditioned consideration of the principles of the judicial administrative process, among which those whose content should correspond to the essence of pre-trial dispute settlement procedures are highlighted. At the same time, it was established that the principles of pre-trial settlement should not contradict the principles of administrative proceedings defined in the KASU. Two groups of principles of pre-trial settlement of administrative-legal disputes are distinguished: general (arising from the principles of administrative proceedings, respectively, Part 3 of Article 2 of the Civil Code, and those that correspond to European standards of human rights) and special (taking into account the principles of implementation of such standards). General principles include: rule of law, legality, equality of participants in the procedure before the law, confidentiality. The following principles are highlighted as special: expediency and appropriateness, individualization, ensuring a balance between competing interests of a private and public nature, the validity of the application of European human rights standards, the compatibility of the extended interpretation.

Keywords: *European standards of human rights, principles, rule of law, implementation, administrative proceedings, stage of the administrative judicial process, pre-trial settlement, administrative-legal disputes.*

Стаття надійшла до редколегії 3 вересня 2024 року